Medieplan för HelGe-biblioteken

2025

Alla foton: Alexander Lindström

HelGe

www.helgebiblioteken.se

Medieplan 2025

Vad är HelGe?

I samarbetet ingår samtliga folkbibliotek i Gävleborgs läns tio kommuner:

- Bollnäs
- Edsbyn
- Gävle
- Hofors
- Hudiksvall
- Ljusdal
- Nordanstig
- Ockelbo
- Sandviken
- Söderhamn

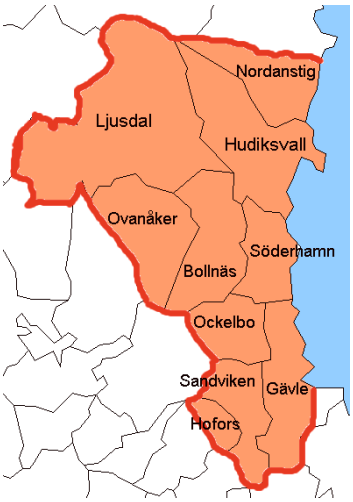

Bild/illustration från Wikipedia

HelGe-biblioteken har gemensam katalog, webbplats, låntagarregister, låneregler och reservationskö samt gemensam upphandling av medier, transporter mellan huvudbiblioteken och utbud av digitala resurser.
Gemensamma kostnader delas upp enligt en fastslagen fördelningsnyckel.

Samarbetet regleras via två avtal som är:

- avtal mellan Region Gävleborg och kommunerna
- samarbetsavtal på tjänstemannanivå.

Varje kommuns bibliotek har egen lokal budget och köper in sina egna medier. Medierna är tillgängliga i hela länet genom reservationer.

Mediegrupp

Det finns en gemensam mediegrupp med en representant från varje kommun. Mediegruppen ansvarar för samordning av mediefrågor.

Till uppdraget hör upphandling av medier och andra frågor om inköp, utbudet av digitala medieresurser, bevarandefrågor, mediecirkulation och transporter. Medieplanen revideras årligen.

Medieplan 2025

Mål och strategier

Biblioteksamarbetet ska stå på en gemensam värdegrund utgående från Biblioteksslagen, Bibliotekens internationella manifest, Unesco folkbiblioteksmanifest, Agenda 2030 samt övriga styrdokument som kan finnas på det lokala planet. En levande diskussion ska föras hur vi bäst drar nytta av, vidareutvecklar och utvärderar medieförsörjningen i HelGe.

Barnperspektivet ska genomsyra hela HelGe:s verksamhet och därmed allt arbete med medier i alla dess former.
Det finns ett övergripande strategidokument:
Strategi för barn – och ungdomsverksamheten på HelGe-biblioteken (september, 2021)

HelGe-biblioteken ska bidra till en hållbar samhällsutveckling genom ett medieutbud som bidrar till fritt kunskapssökande och debatt.

Kvalitet ska säkerställas genom en källkritisk och granskande inköpsprocess.

HelGe-biblioteken ska ha en tydlig omvärldsbevakning så att vi kan tillhandahålla medier som speglar världen globalt och lokalt.

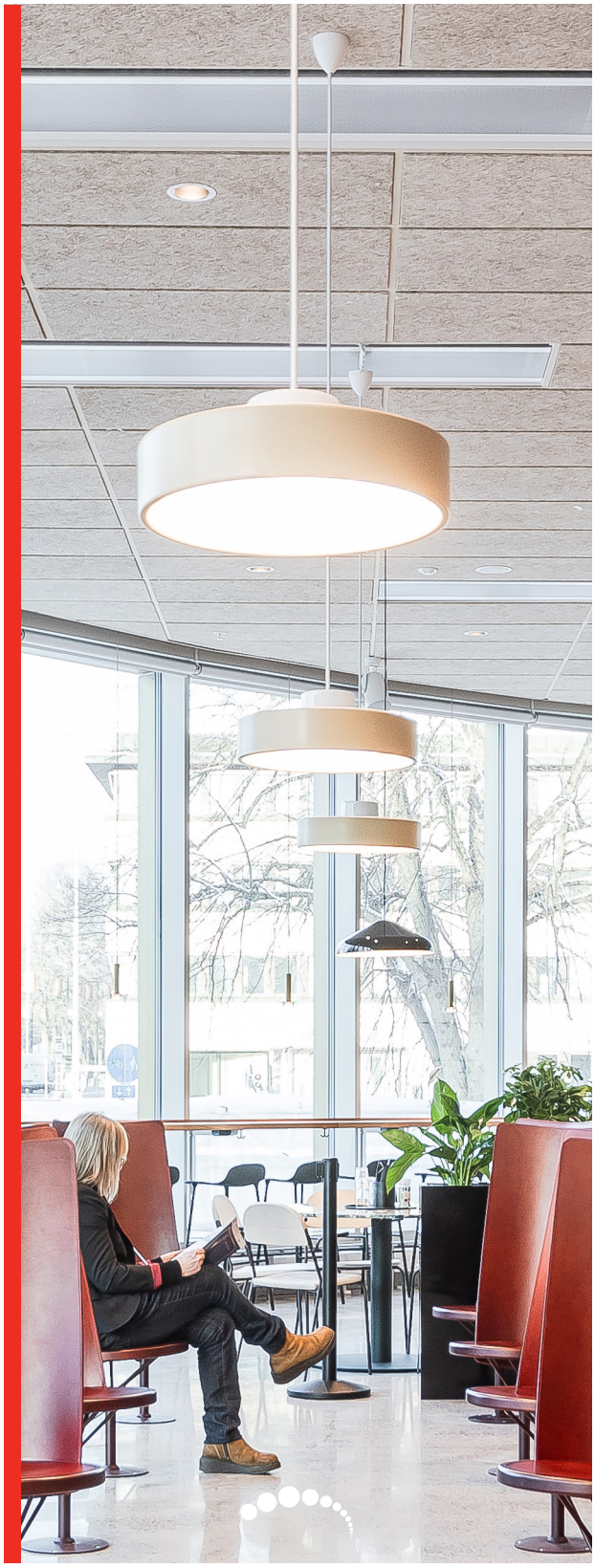

Samarbetsvinster

▸ Det gemensamma beståndet leder till ett större och bredare utbud för alla länets invånare. Det innebär också färre fjärrlån samt minskade kostnader i budget och tid.

▸ Ett stort och brett utbud bidrar till det läsfrämjande arbetet, i synnerhet för de prioriterade grupperna.

▸ Den gemensamma webben möjliggör en översiktlig exponering av bibliotekens utbud.

▸ Gemensamma arbetsgrupper bidrar till samordning och kompetens inom webb, system, katalogisering, upphandlingar och mediefrågor.

Medieplan 2025

Arbete med prioriterade grupper

HelGe-bibliotekens personal ska ha grundläggande kännedom om prioriterade gruppers behov av medier. Det är alla kommunernas uppgift att köpa och ta ansvar för efterfrågan i den egna kommunen.

Mångspråk och Ny i Sverige

Medier för nysvenskar ska tillgängliggöras på ett sätt som gör dessa lätta att hitta. Det är viktigt att beakta inköp av medier som stärker nysvenskars delaktighet i samhället, till exempel körkortsböcker på andra språk än svenska, litteratur på lätt svenska och medier som kompletterar vuxenutbildningen.

Biblioteken ska även erbjuda medier på modersmål. Särskild hänsyn skall tas till barns behov.

Biblioteken ska också informera om digitala resurser som finns tillgängliga för dessa grupper såsom *Världens bibliotek* och utbudet i *Cineasterna* (filmtjänst).

I arbetet med medier till nysvenskar måste varje HelGe-bibliotek ha en beredskap för att det kan ske snabba förändringar i språkgrupperna i respektive kommun.

Nationella minoriteter

De nationella minoritetsspråken i Sverige är finska, jiddisch, meänkieli, romska och samiska.

I Gävleborgs län finns fyra finska förvaltningskommuner med särskilt ansvar för medier på finska: Gävle, Hofors, Söderhamn och Sandviken. Region Gävleborg är finskt förvaltningsområde.

Samtliga HelGe-bibliotek ska synliggöra de nationella minoriteterna. Detta kan ske genom att erbjuda informationsmaterial och litteratur i ämnet och litteratur på de olika minoritetsspråken. Biblioteken ska även informera om digitala resurser som finns tillgängliga för dessa grupper såsom Bläddra.

Personer med funktionsvariationer

Personalen på HelGe-biblioteken ska hålla sig uppdaterade om utvecklingen av medier och teknik för personer med funktionsnedsättningar. Storstilsböcker, talböcker och lättlästa böcker ska finnas tillgängliga på alla HelGe-bibliotek. Biblioteken ska även erbjuda tjänsten Legimus.

Samtliga HelGe-bibliotek ska ha en Äppelhylla, vilket innebär att barn med olika funktionsvariationer erbjuds möjlighet att lätt hitta medier såsom böcker med TAKK/teckenspråk och taktila böcker.

Medieplan 2025

HelGe-biblioteken som resurs för utbildning och fortbildning

Bibliotekens medier ska komplettera utbildningar på alla nivåer.

Förskola

Biblioteken ska tillhandahålla ett brett, stimulerande och intresseväckande utbud av pek- och bilderböcker, berättelser och faktaböcker.

Grundskola

Läromedel är grundskolans ansvar, även i anpassad form såsom talböcker. Biblioteken har en kompletterande roll och ska tillhandahålla läsning som stimulerar läslust, läsutveckling och eget kunskapssökande. Biblioteken har inte skyldighet att tillhandahålla klassuppsättningar.

Gymnasieskola

Biblioteken har också här en kompletterande roll genom att erbjuda ett fördjupat utbud av skönlitteratur på flera språk, både nyutgiven litteratur och klassiker, facklitteratur och lokalhistorisk litteratur.

Vuxenutbildning på gymnasial nivå

I Gävleborgs län med både låg utbildningsnivå och hög arbetslöshet är denna målgrupp viktig. Alla bibliotek ska vara lyhörda för behov och efterfrågan i den egna kommunen och om möjligt upparbeta ett samarbete med den lokala vuxenutbildningen.

SFI – svenska för invandrare

Nysvenskar är en prioriterad grupp. Biblioteken i samtliga kommuner ska därför tillhandahålla ett brett utbud av medier för att lära sig svenska som andraspråk. Det gäller även för de personer som ännu inte är knutna till någon formell utbildning.

Eftergymnasial utbildning

Biblioteken köper kurslitteratur i de fall ett återkommande behov eller allmänt intresse finns. Behoven kan vara svåra att förutse och styrs till stor del av efterfrågan.

Det är viktigt att bibliotekspersonalen har kunskap och kan informera om vilka resurser och vilket utbud studenter kan ta del av på högskolebibliotek, sjukhusbibliotek etc.
Högskolorna och universiteten ansvarar för att studenter med behov av anpassad litteratur, som till exempel talböcker, får tillgång till detta

Folkbildning och det livslånga lärandet

Behovet av utbildning tar inte slut i och med att skolvärlden lämnas. Livet igenom har människor, oavsett ålder, behov av att utvecklas och ta del av information. Många har behov av fortbildningen inom sitt yrke. Även på fritiden kan det finnas behov av nya kunskaper, att följa med i samhällsutvecklingen, ta del av aktuell debatt eller forska i sin historia. Därför bör biblioteken vara lyhörda för efterfrågad litteratur antingen via inköp eller fjärrlån.

Medieplan 2025

Urval och rutiner

Medieinköpen ska utgå från HelGe-bibliotekens mediepolicy. Urvalet ska stå fritt från politiska, religiösa och ideologiska påtryckningar. Stor hänsyn tas till efterfrågan och inköpsförslag.

Bibliotekens samlingar är inte allmän handling och biblioteken kan därför fritt förfoga över sina samlingar och hur de tillgängliggörs. Det innebär att ingen kan kräva att ett visst media köps in eller att ett visst media tas bort, biblioteket äger alltid rätten att avgöra detta. Beslut ska dock kunna motiveras.

Det är viktigt att biblioteken har ett aktuellt bestånd, speciellt när det gäller facklitteratur. Inaktuella upplagor ska gallras, även om det inte köps in någon ny upplaga. Särskilt viktigt är det att uppmärksamma nya upplagor inom ämnen med stort behov av aktualitet, exempelvis medicin, juridik, samhällsinformation och körkortsböcker. Mediegruppens medlemmar tipsar varandra vid upptäckt av inaktuella upplagor.

Bibliotekens urval och inköp kan ändras över tid t.ex. på grund av nya medievanor. Därför är det av stor vikt att respektive bibliotek följer upp såväl nyttjandegraden av beståndet som invanda inköpsmönster.

När det gäller lokal litteratur bevakar varje bibliotek sitt närområde och tipsar övriga i mediegruppen om utgivning och inköpskanaler.

Inköp och inköpsförslag

Inköpsförslag från låntagare och andra HelGe-bibliotek beaktas utifrån kvalitet, efterfrågan och ekonomiska förutsättningar. Ett HelGe-bibliotek kan vid behov skicka inköpsförslag till annat eller till Sveriges depåbibliotek.

Bibliotek som lägger in ett exemplar av nytt eller extra efterfrågat material som korttidslån eller cirkulationskategori pocket, måste även köpa ett exemplar med normal lånetid för cirkulation i hela HelGe-samarbetet.

Medieplan 2025

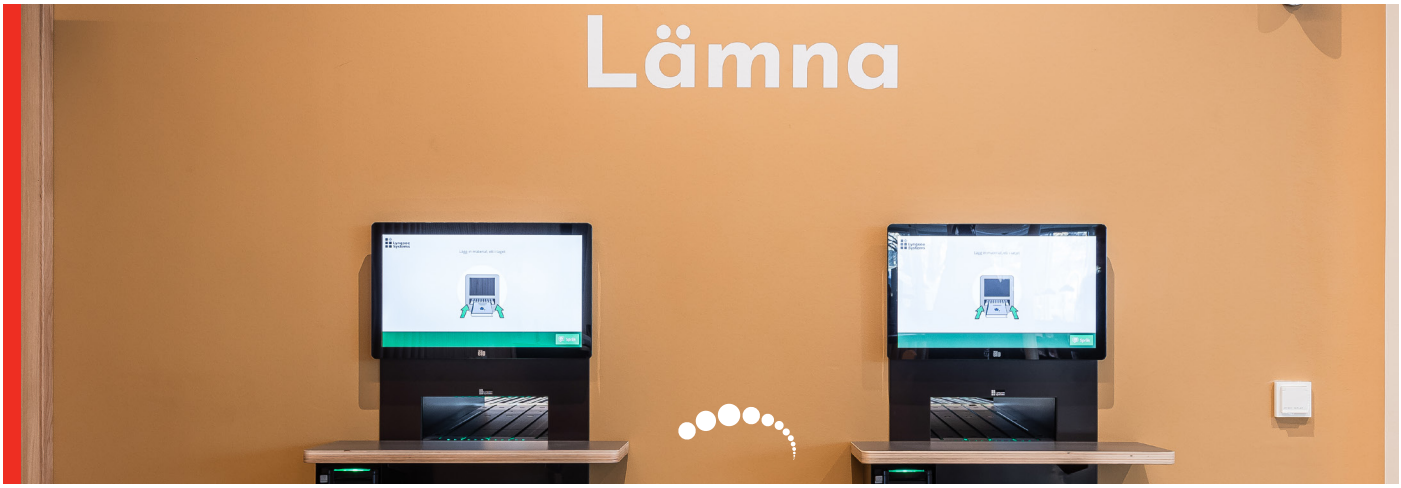

E-böcker och e-ljudböcker

E-medier är gemensamma i HelGe-samarbetet. Vi har avtalsmässigt valt att köpa in e-medier enligt accessmodellen. HelGe-biblioteken betalar för de e-medier i sortimentet som faktiskt lånas ut. Representanter från mediegruppen granskar sortimentet. Det är möjligt att lämna inköpsförslag på e-böcker men endast sådana som finns tillgängliga hos leverantören kan tas i beaktande.

Övriga digitala tjänster

HelGe-samarbetet har ett antal gemensamma databaser: Alex, Global Grant och Arkiv Digital (en licens per kommun).
Varje kommun kan komplettera med egna databaser utifrån sina behov och som då enbart används i kommunen. HelGe-samarbetet har en gemensam tjänst för streaming av film: Cineasterna.

Gåvor

Biblioteken förbehåller sig rätten att avgöra om mediegåvor ska tas emot och om en gåva bör kvarstå i biblioteksbeståndet. Bedömning görs utifrån mediepolicyn.

Fjärrlån

Fjärrlån ska alltid övervägas som ett inköpsförslag. Nyare köpbar litteratur fjärrlånas restriktivt och köps i första hand in. I det fall ett media fjärrlånats flera gånger inom systemet bör inköp åter övervägas.

Rutiner vid köbildning

Mediegruppens deltagare tipsar varandra när långa köer uppstår. Var och en i mediegruppen bör regelbundet kontrollera köerna genom att titta på ”Mängd reservationer”. Ett sätt att snabba upp köer är inköp av korttidslån.

Ett bibliotek som avstår inköp kan behöva ompröva sitt beslut om intresset från allmänheten visar sig bli större än förväntat.

Det är varje enskilt biblioteks beslut om de vill börja köpa in så kallade ”långserier”, men det går inte att kräva att de andra biblioteken sedan ska ta vid. Det måste inte vara samma bibliotek som fortsätter att köpa en viss serie.

Gallring

Vid gallring av sista exemplar bedöms om det ska sparas eller inte. Det är inte ett krav att sista exemplaret alltid ska sparas. I första hand är det huvudbiblioteken som sparar. Sveriges depåbibliotek kan vara intresserat av svenskspråkigt utgallrat material.

När det gäller lokal litteratur gäller större restriktivitet vid gallring. Även äldre upplagor kan vara intressanta.

Förkomna medier gallras i katalogen vilket sedan meddelas till ägande bibliotek.

Mediepolicy

Folkbiblioteken är centrum för kultur, information, livslångt lärande och upplevelser.

Folkbiblioteken i Gävleborgs län ska genom HelGe-samarbetet arbeta aktivt med sitt mediebestånd för att säkerställa ett rikt, allsidigt och aktuellt medieutbud med kvalitet.

Folkbiblioteken ska ha en inkluderande verksamhet med ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv där vi tar hänsyn till de sju diskrimineringsgrunderna:

- kön
- funktionsnedsättning
- etnisk tillhörighet
- religion och annan trosuppfattning
- sexuell läggning
- könsöverskridande identitet och uttryck
- ålder

Folkbiblioteken ska sträva efter ett medieutbud som speglar världen ur en mångfald av perspektiv och utmanar stereotypa könsroller.

Folkbibliotekens medier ska stimulera kulturupplevelser, läslust, fritt kunskapssökande och debatt. Beträffande klassiker ska hänsyn tas till värderingar rådande vid verkets tillkomst.

Medierna ska vara anpassade till människors olika behov och kan vara i såväl tryckt som digital form.

Folkbibliotekens medier ska komplettera utbildningar på alla nivåer. Folkbiblioteken ska ta hänsyn till efterfrågan. HelGe-biblioteken ska samverka för att öka servicen och för att använda resurserna ändamålsenligt.

I enlighet med bibliotekslagen prioriterar folkbiblioteken medier för barn och ungdomar, medier för de nationella minoriteterna, medier för människor med funktionsnedsättning och medier för människor med annat modersmål än svenska.

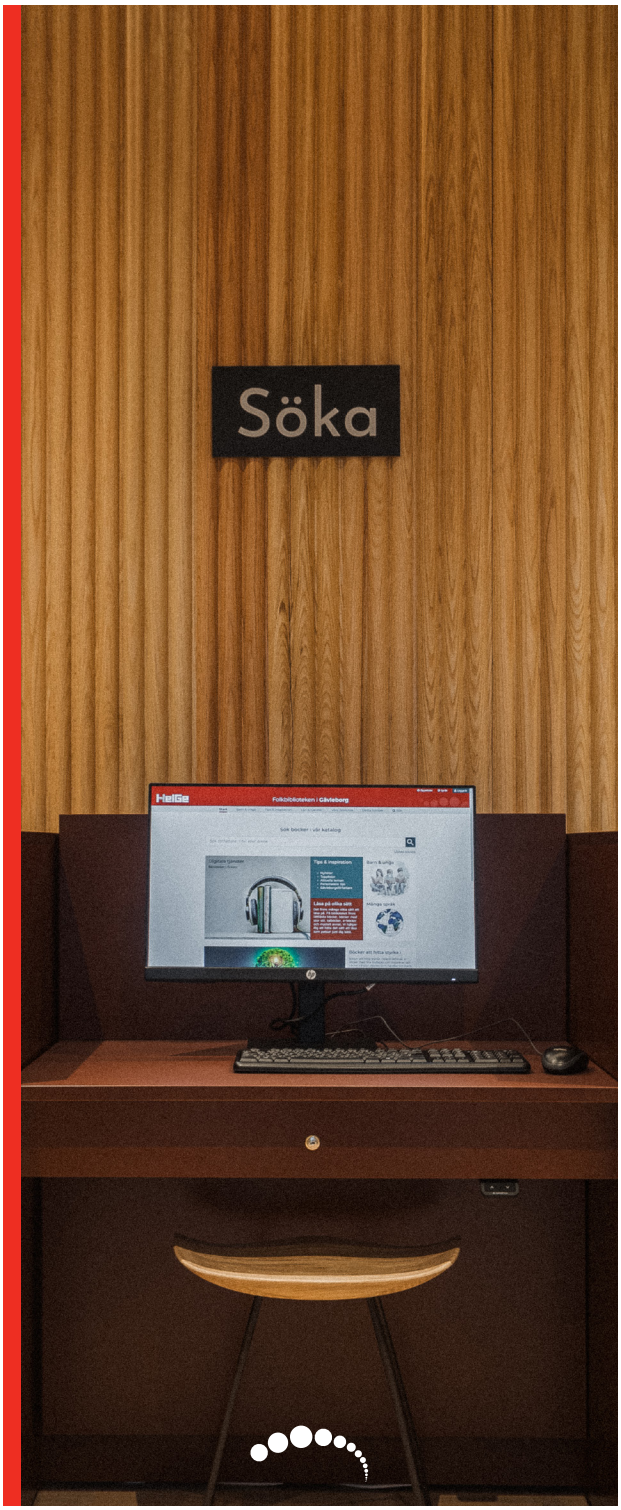

Folkbiblioteken i Gävleborg